

KNJIŽNICA

SMJERNICE ZA IZGRADNJU I UPRAVLJANJE KNJIŽNIČNIM FONDOM

Uvod

Misija Knjižnice Pomorskog fakulteta u Rijeci (dalje: Knjižnica) proizlazi iz nastojanja da se svakom korisniku pruži sveobuhvatna, učinkovita i pouzdana knjižnična usluga, kao polazište za pronalaženje relevantnih informacija, širenja znanja i stjecanja kompetencija potrebnih za razvoj pojedinca i društva. Da bi se ciljevi misije ostvarili potrebno je osigurati kvalitete izvora u tradicionalnom, analognom i digitalnom formatu u cilju potpore obrazovnom i znanstvenoistraživačko procesu koji se odvija na Pomorskom fakultetu.

Smjernice za izgradnju i upravljanje knjižničnim fondom predstavljaju elemente izgradnje, održavanja, razvoja i zaštite fonda, u skladu sa Standardom za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice (NN 81/2022), Pravilnikom o zaštiti knjižnične građe (NN 52/2005), Pravilnikom o reviziji i otpisu knjižnične građe (NN 21/2002) te Pravilnikom o radu knjižnice i knjižničnoj djelatnosti Sveučilišta u Rijeci Pomorskog fakulteta (KLASA: 602-04/20-01/42; UR. BROJ 2157-01/20-01-1). Smjernice predstavljaju polazišne točke strukture knjižničkog fonda, prepoznavanja specifičnosti s obzirom na znanstveno-stručno područje ili područja, nabavnu politiku te čine okvir pri planiranju i nabavi knjižnične građe kao i definiranju svrhe, opsega i sadržaja fonda.

I. IZGRADNJA KNJIŽNČKIH ZBIRKI

Fond knjižnice sastoji se od knjižničnih zbirki koje predstavljaju ukupnu knjižničnu građu koju knjižnica posjeduje. Knjižnični fond izgrađuje se kupnjom, zamjenom, darovima i građom iz Izdavačke djelatnosti Fakulteta. Zbirke koje čine fond su:

a) Zbirka monografskih publikacija

Zbirku monografskih publikacija čini knjižnična građa (udžbenici) nabavljena za potrebe studijskih programa i kolegija koji se izvode na Fakultetu, propisana kao obvezna i izborna literatura. U zbirku su uključene i monografske publikacije nabavljene za potrebe znanstveno-istraživačkog rada te publikacije nabavljene temeljem projektnih aktivnosti kojih su nositelji zaposlenici Fakulteta ili Fakultet u njima participira. Zbirke monografskih publikacija čine i publikacije objavljene u okviru izdavačke djelatnosti Fakulteta koje Knjižnica prima kao dar.

b) Referentna zbirka

Referentnu zbirku čine enciklopedijska izdanja, leksikoni, rječnici, priručnici, bibliografije i atlasi te ostala priručna literatura koja pokriva opća znanstvena i stručna područja te posebice referentna priručna literatura s područja tehničkih znanosti. Referentna djela monografije Fakulteta i dr. objavljena u okviru izdavačke djelatnosti u povodu obljetnica također su dio zbirke.

c) Zbirka serijskih publikacija

Zbirku serijskih publikacija čine naslovi znanstvenih i stručnih domaćih i stranih časopisa te godišnjaka dostupnih u Knjižnici kao i serijskih publikacija u otvorenom pristupu. Zbirku čine i serijske publikacije objavljene u okviru izdavačke djelatnosti Fakulteta.

d) Zbirka elektroničke audiovizualne i multimedijske građe

Zbirka elektroničke audiovizualne i multimedijske građe sastoji se od audio, video i multimedijskih sadržaja na CD-ima i DVD-ima. Dio zbirke u naravi je popratni materijal uz nabavljene monografske ili serijske publikacije, dok dio zbirke predstavlja samostalnu elektroničku građu.

e) Zbirka doktorskih disertacija i magistarskih radova

Zbirka doktorskih disertacija i magistarskih radova sadrži doktorske disertacije i magistarske radove obranjene na Pomorskom fakultetu u Rijeci, ali i drugim visokim učilištima u Republici Hrvatskoj. Dio zbirke sadrži elektroničku građu, odnosno digitalne inačice doktorskih disertacija koje se pohranjuju u institucijski repozitorij.

f) Zbirka starog fonda monografskih publikacija – **Stari fond: knjigom plovimo kroz pomorsku povijest**

g) Zbirka Izdavačke djelatnosti – **Od skripte do udžbenika: prvih 50 godina Izdavačka djelatnosti**

Građa ovih dviju zbirki (f, g) nije digitalizirana u cijelosti, svakoj odabranoj jedinici skenirana je naslovna stranica, sadržaj, predgovor i/ili pogovor. Naslovi su dostupni u fondu i vidljivi u online katalogu s pridruženim digitaliziranim formatom.

Cilj je bio predstaviti korisnicima i zainteresiranoj javnosti naslove baštinske pomorske građe koju najstarija pomorska Knjižnica na istočnoj obali Jadranskog mora posjeduje te istaknuti dragocjene početke izdavačke djelatnosti. Važno je bilo očuvati nasljeđe i vrijednosti zahvaljujući ljudima koji su skrbili o knjizi, a posebno istaći dragocjene početničke pothvate izdavačke djelatnosti s idejom okupljanja i sistematiziranja znanja u skriptama i udžbenicima. U vrlo skromnim uvjetima tehničke podrške izdavanja, prepoznao se najbolji put nesebičnog dijeljenja znanja prvim studentima Visoke pomorske škole. Usporedo se stvarala i Knjižnica u kojoj su najprije darom, a zatim i kupnjom pristizali stručni naslovi. Skrb o fondu je stalna, sačuvati knjižničnu građu koja se odnosi na povijest pomorstva, pomorsku tradiciju ovoga kraja i šire neprolazna je ideja i zbog toga je važno baštinskom sadržaju dati novi format primjenom suvremenih alata povezati ih i na što vidljiviji način ponuditi korisnicima.

Koristeći se modulom Digit u knjižničnom softveru Crolist, digitalizirana građa je povezana s postojećim katalognim zapisom odabrane jedinice te je postala vidljiva u online katalogu Knjižnice <https://libraries.uniri.hr/pfri/search.html>. Odabrana građa dviju zbirki s prekidima se pripremala i digitalizirala u razdoblju od listopada 2018. do lipnja 2022. godine. Digitalizirano je 162 jedinica građe iz zbirke Stari fond te 266 jedinica građe iz zbirke Izdavačka djelatnost (naslovna str., uvod ili predgovor, sadržaj). Broj jedinica posebno zbirke Stari fond razvijat će se i dalje je bi

Knjižnica trebala u nabavi ili kroz dar voditi računa o sadržajima koji svjedoče razvoj pomorstva Rijeke i šire okolice.

h) Zbirka izdanja International Maritime Organization

International Maritime Organization (dalje IMO) je agencija Ujedinjenih naroda koja donosi regulacijske okvire o vrlo važnim pitanjima pomorskog prometa. IMO je ujedno i specijalizirani izdavač različitih konvencija, pravilnika, rezolucija koje imaju međunarodni značaj i koje trebaju poštivati sve svjetske kompanije. Knjižnica je zbog važnosti građe koju izdaje IMO izdvojila tu građu u posebnu zbirku koju čine sva izdanja SOLAS konvencije, izdanja MARPOL konvencije, STCW konvencije te različiti kodeksi i rezolucije koje imaju obvezujuće oblike za države članice.

i) Digitalna zbirka – Institucijski repozitorij

Digitalna zbirka unutar institucijskog repozitorija u digitalnom obliku okuplja znanstveno-istraživačku intelektualnu i kreativnu produkciju nastalu radom studenata i zaposlenika Fakulteta. U repozitorij se pohranjuju završni i diplomski radovi studenata, doktorske disertacije, znanstveni i stručni radovi, istraživački podaci, knjige, nastavni materijali te ostala digitalna građa.

j) Mrežni izvori

Knjižnica korisnicima osigurava mrežne izvore putem portala elektroničkih izvora za hrvatsku akademsku i znanstvenu zajednicu koji omogućuje pristup znanstvenim bazama podataka i časopisima s nacionalnom licencijom.

II. POSTUPCI NABAVE

a) Kupnja

Proces nabave knjižnične građe kupnjom započinje ispunjavanjem ISO obrasca u aplikaciji ePredlošci – Nabava knjižnične građe. Predlagatelji kupnje naslova mogu biti svi djelatnici Fakulteta. Nakon ispunjavanja, obrazac odobravaju voditelj zavoda, katedre, službe ovisno kojoj od ustrojstvenih jedinica pripada predlagatelj, voditelj/ica Knjižnice, osoba zadužena za javnu nabavu te prodekan za poslovne odnose ovjeravaju ili odbijaju nabavu elektroničkim potpisom. Odbijeni prijedlog nabave potrebno je obrazložiti. Realizacija kupnje slijedi nakon prikupljenih odobrenja. Nabava se financira uglavnom iz sredstava Fakulteta, ali može se financirati iz sredstava projekata te zavoda i katedri.

Knjižnična građa nabavljena kupnjom uvodi se u inventarnu knjigu kupnje te kroz program Nabave aktualnog knjižničkog softvera. Prema čl. 17. Pravilnika o radu knjižnice i knjižničnoj djelatnosti obvezna literatura se nabavlja u najmanje 7 primjeraka te 3 i više primjerka stranih nakladnika. Dopunska literatura nabavlja se u najmanje dva primjerka.

b) Dar

Knjižničnu građu koju Knjižnica zaprima i uvodi u inventarne knjige kao dar čine:

- *sva izdanja Fakulteta (3 -7 besplatnih primjerka pojedinog naslova)*
- *naslovi autora zaposlenika Fakulteta objavljeni kod drugih izdavača (najmanje jedan besplatni primjerak)*
- *doktorske disertacije obranjene na Fakultetu uz elektroničku inačicu*
- *doktorske disertacije znanstvenika i suradnika Fakulteta obranjene na drugim ustanovama.*

Knjižnica prihvaća i ostale darove (monografske i serijske publikacije te referentnu građu u analognom i digitalnom obliku) kao jedan od načina izgradnje fonda, ukoliko pridonose obogaćivanju u kvalitativnom smislu te su sadržajno primjereni za nastavne i znanstvenoistraživačke procese, osobni razvoj i kulturne potrebe studenta i zaposlenika Fakulteta. Knjižnica posebnu pažnju usmjerava na djela tradicijskog pomorstva, pomorske baštine Rijeke i okolice.

POSTUPANJE S DAROVIMA

Pravna ili fizička osoba koja želi darovati knjižničnu građu upućuje voditelju Knjižnice ponudu za darivanje s popisom naslova i autora, brojem jedinica pojedinog naslova i godinama izdanja. Voditelj sa suradnicima te nastavnicima odgovarajućeg područja, vrši procjenu darovane građe prema kriterijima za procjenu darovane građe.

Darovana građa procjenjuje se na temelju sljedećih kriterija:

- *primjerenost i relevantnost sadržaja*
- *ugled autora i nakladnika te materijalna vrijednost*
- *očuvanost i stanje darovane građe*
- *potreba za darovano građom u odnosu na postojeći fond*
- *opseg darovane građe s obzirom na raspoloživi kapacitet*
- *doprinos povećanju kvalitete knjižničnog fonda*

Nakon procjene od strane voditelja Knjižnice, suradnika i nastavnika, voditelj Knjižnice donosi odluku o prihvatu dara. Ako se radi o ostavštini izrađuje se ugovor o darivanju između darovatelja i primatelja dara. Ugovorom o darivanju, ugovornu dokumentaciju pregledava i verificira Pravna služba Fakulteta. Ukoliko se radi o prihvatu nekoliko naslova, nema potrebe za ugovornim odnosom.

U slučaju prihvata dara knjižnica zadržava pravo iz darovne zbirke izdvojiti duplikate koje već posjeduje u fondu ili građu koja ne ispunjava tražene kriterije. O smještaju prihvaćene darovane građe odlučit će voditelj Knjižnice, imajući u vidu prostorne kapacitete za smještaj građe.

Knjižnica zadržava pravo ne prihvatiti određene darove ili dijelove darovane zbirke koje nisu u skladu s gore navedenim kriterijima i Smjernicama za izgradnju fonda. Knjižnica te se u skladu s navedenim kriterijima može donijeti odluku da se dar ili darovna zbirka u ne prihvati.

c) Zamjena

Zamjenom Knjižnica nabavlja građu iz srodnih i drugih knjižnica te znanstvenih institucija u zemlji i inozemstvu. Knjižnica u zamjenu dostavlja izdanja proizašla iz izdavačke djelatnosti Fakulteta. Zamjena građe s drugim knjižnicama zasniva se na principu reciprociteta.

III. FINANCIRANJE

Nabavu knjižnične građe financira Pomorski fakultetu u Rijeci. Financijski izvor za nabavu građe kupnjom ne planiraju se godišnjim proračunom Fakulteta, ali se prijedlozi nabave uglavnom odobravaju. Prema članku 5. Standarda za visokoškolske, sveučilišne i znanstvene knjižnice (NN 81/2022), Fakultet je dužan u svojstvu osnivača knjižnice osigurat sredstva za potreban broj primjeraka obvezne literature za pojedini kolegij.

IV. REVIZIJA I OTPIS

Temeljem Pravilnika o otpisu reviziji knjižnične građe (NN 21/2002), a na osnovi veličine fonda, Knjižnica je dužna provoditi reviziju knjižničnog fonda svakih šest godina. S obzirom na raspoložive prostorne kapacitete Knjižnica, a prema kriteriju zastarjelost i oštećenost knjižnične građe, otpis se može raditi i češće.

V. VRJEDNOVANJE

Knjižnični fond vrjednuje se prema kvantitativni pokazateljima koji se definiraju materijalnom vrijednošću knjige. Ukupna materijalna vrijednost utvrđuje se iznosom nabave i iznosom otpisane knjižnične građe koju vodi računovodstvena služba Fakulteta. Druga kvalitativnu dimenzija vrijednosti izgrađuje se nabavom, bibliografskom obradom te digitalizacijom starijih knjiga iz područja pomorske baštine.

U Rijeci 5. prosinca 2022.

Dolores Markotić, dipl. komp. i bibl.